

LUNDS
UNIVERSITET

En förhandlad anmälningskyldighet

-en studie om talet kring anmälningskyldigheten inom
förskolan

Av: Elsa Sjögren
Handledare: Ulrika Levander
Socialhögskolan, Lunds universitet
Sopa 62, VT17

Abstract:

The aim of this study was to analyze how preschool principals talk about their obligation to report child maltreatment to social services. Five principals, from five different local areas, were interviewed in the study. Two of the preschools were situated in underprivileged areas, and the others in economically and socially fairly well situated areas. Discourse analysis was applied in the examination of the talk conducted in the interviews. The results of the study show that two various discourses were used in the talk of reporting suspicions of child maltreatment to social services. Generally, preschool principals in socially well-established areas used a discourse impregnated by a parent's perspective. Here the principals tend to identify with the role of the parent, and its challenges. Accordingly, the child perspective was downplayed, and fewer reports were filed to the social services. In underprivileged areas however, a discourse focusing on children at risk was visualized, and statements of maltreatment uttered by children themselves were positioned as sufficiently acceptable reasons to report concerns to social services. Hence, both the protection of children at risk and the child perspective was articulated more distinctly in socially exposed areas. Hence, to use and maintain a distinct child perspective in the process of handling concerns of children at risk, stand out as central to the ability to protect children at risk in the preschool. This ability seems to be clearer supported by the discourse dominating in underprivileged areas, where children at risk are more in focus than in well-established areas. However, one interviewee stands out in this context, as one principal in the higher income areas talks of the duty of the preschool from a clear-cut child perspective. Thus, in focusing of the child, rather than the parent, a child perspective can be implemented in the assessment of child protection cases in the preschool, which would enhance the protection of the child regardless of socioeconomic status.

Keywords: childmaltreatment, child neglect, child abuse, swedish preschool, anmälningsskyldighet

Elsa Sjögren, SOPA 62

Förord

Jag vill tacka min handledare Ulrika Levander som har gett mig utvecklande vägledning under arbetet samt följt mig genom hela processen. Jag skulle även vilja tacka min kloka mamma som gett mig inspiration till att undersöka ämnet. Jag vill också tacka intervjupersonerna. Slutligen vill jag tacka mig själv för att jag arbetat mig igenom denna studie. Mina vänner på socionomutbildningen vill jag också tacka.

/Elsa Sjögren

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
1.1 Problemformulering	4
1.2 Syfte	6
1.3 Frågeställningar	6
2. Orientering av Kunskapsläget	7
2.1 Litteratursökning	7
2.2. Barnrättsliga lagar i Svensk lagstiftning	7
2.3 Skiftande antal anmälningar i olika områden	8
2.4 Forskning om uteblivna anmälningar	9
<i>Sammanfattande kommentar om kunskapsläget</i>	10
3. Metod	10
3.1 Val av metodologiska utgångspunkter	10
<i>Intervjumetod</i>	11
<i>Syftet ändrades under intervjuerna</i>	12
<i>Inspelning och transkribering</i>	13
3.2 Metod för analys	13
3.3 Metodens förtjänster och begränsningar	14
3.4 Urval	14
3.5 Studiens tillförlitlighet	16
3.6 Forskningsetiska överväganden	17
4. Teoretisk ansats	17
4.1 Diskurser och diskursanalys	17
<i>Att blanda begrepp</i>	19
4.2 Analytiska begrepp	19
5. Analys	22
5.1 Lagen- komplicerad att följa	23
5.2 Olika diskurser om förskolans roll	23
<i>Att tala om förskolan som "myndighet"</i>	24
<i>Att tala om förskolan som "empatisk med föräldrarollen"</i>	25
5.3 Kategoriseringar av misstankar	26
<i>Kategoriseringar av misstankar om fysiskt våld</i>	27
<i>Utsagor om vem som slår och inte slår</i>	28
<i>Kategoriseringar av misstankar om psykisk utsatthet</i>	29
5.4 Olika utsagor om hur experter anlitas	32
5.6 Brott mot diskurserna	35
6. Slutdiskussion och resultat	37
7. Referenser	39
8. Bilagor	42

1. Inledning

1.1. Problemformulering

Att uppmärksamma missförhållanden när barn är små är viktigt eftersom beteendemönster från barndomen är ihärdiga och svåra att rekonstruera senare i livet (Janson & Svensson, 2008). Barn som växer upp utan att få en trygg uppväxt kan enligt anknytningsteorin få ett anknytningsmönster som gör att barnet har svårt att hantera sina känslor, svårt att skaffa sig nära relationer och de kan även bli utåtagerande (Karlsson, 2008:85). Dålig självkänsla, svårigheter med tillit till andra människor eller annan problematik är andra konsekvenser som barnet kan få senare i livet (Lundén, 2004:3).

Enligt anmälningsskyldigheten som står skriven i socialtjänstlagen 14 kap. 1 §, skall ”alla yrkesverksamma vars verksamhet berör barn och unga, genast anmäla till socialtjänsten om de får kännedom om, eller misstänker att ett barn far illa” (SFS, 2001:453). Detta för att säkra barns trygghet och skydd. I Socialstyrelsens riktlinjer om anmälningsskyldigheten står det:

Att anmäla oro för ett barn är ett sätt att ta ansvar för barnet och uppmärksammasocialtjänsten på situationen. Barn kan fara illa av många olika orsaker. T.ex. att barnet utsätts för fysiskt eller psykiskt våld i hemmet, sexuella övergrepp, kränkningar eller fysisk/psykisk försummelse. Det kan även handla om att det förekommer missbruk eller allvarliga relationsproblem inom familjen. Som anmälare behöver du inte vara säker på att barnet far illa, en misstanke räcker. Det är socialtjänsten som ska utreda om barnet behöver det skydd eller stöd som de förfogar över. En anmälan får därför inte bli föremål för överväganden av den anmälningsskyldige själv (Socialstyrelsen, 2014).

Anmälningsskyldighetens syfte beskrivs här klart och tydligt – de yrkesverksamma skall rapportera så fort de misstänker att ett barn far illa. Trots detta menar Jansson och Svensson (2008) att anmälningar inom förskolan tenderar till att bli bortförhandlade av förskolepersonal. Fler studier pekar även på att anmälningsskyldigheten inte fungerar som den ska och att anmälningar uteblir även om en misstanke finns (Sundell, 1997; Lundén, 2004; Janson, Andershed & Svensson, 2015). Förskolepersonal ses som en viktig länk mellan barnet och socialtjänstens erbjudande av skydd eftersom de träffar barnet dagligen och därmed har god chans att upptäcka missförhållanden (Janson, Andershed & Svensson). Målet med

anmälningsskyldigheten, att uppmärksamma och hjälpa barn som far illa, beskrivs utifrån rådande kunskapsläge alltså inte fungera som det ska inom förskolan.

Barnkonventionen som infördes 1990 i Sverige, har haft en betydande roll för hur lagar om barns rättigheter utformats de senaste årtiondena (Socialstyrelsen, 2014). Principen om att barnets bästa ska främjas har löpt som en röd tråd genom den mer samtida lagstiftningen (Shiratzki, 2014:16). Regeringen godkände även nyligen propositionen *Strategi för att stärka barns rättigheter i Sverige* (prop. 2009/10:232) där beslutsfattande strategier med grund i barnkonventionen arbetats fram för att stärka barnens rättigheter. Hydén (1987) menar dock att ett problem med socialtjänstlagen är att endast de som har möjlighet att använda sig av lagen kan få stöd. De som klagat får hjälp, de som inte gör det blir utan. Detta betyder att en klagan som en person inte kan framföra själv ligger i händerna på hur en vuxen ser på problemet och sedan agerar (ibid). Då små barn inte kan anmäla sig själva, skulle det betyda att de är beroende av att en vuxen ser deras problematik och agerar.

Börjesson och Palmblad (2008: 21) menar att Sveriges välfärdsstatliga självbild utgår från ideal som grundas i säkra omdömen och mål, vilket beskrivs ske med hjälp av en rättssäker lagstyrning och ett professionellt förhållningssätt. Det kan därför ses som en självklarhet att professionerna inom svensk välfärd absolut skall handla utifrån lagen om anmälningsskyldighet. Samtidigt visar kunskapsläget att så inte är fallet. Detta har fått mig att vilja undersöka anmälningsskyldigheten i förskolan med utgångspunkt i en konstruktivistisk kunskapssyn. Inom den konstruktivistiska vetenskapstraditionen existerar ingen självklar, objektiv eller ”sann” verklighet. Istället formas det vi förstår som verkligheten eller sanning genom mellanmänsklig social interaktion och språkliga förhandlingar. Diskursanalysen ger här verktyg för att undersöka hur individer och grupper bygger upp sina beslut, förhandlar olika problembestämmningar och sätter diverse sanningsspråk. Att typifiera, kategorisera och göra olika beskrivningar av individer utgör vidare centrala aspekter i allt människoprocessande arbete (Börjesson & Palmblad, 2008: 21f). Genom att diskursanalytiskt undersöka hur förskolecheferna talar om anmälningsskyldigheten och deras tillämpning av den, kan deras berättelser brytas ner och alternativa perspektiv på rättssäkerhet såväl som barnperspektivet kan blottläggas. Utifrån detta kan de konsekvenser som skapas av rådande normer för samhällets stöd och uppmärksammande av utsatta barn tydliggöras och diskuteras.

I denna studie har fem förskolechefer intervjuats om hur de tillämpar anmälningsskyldigheten

Elsa Sjögren, SOPA 62

i sitt arbete. Studien kan ses som relevant för socialt arbete då den undersöker spänningen mellan anmälningsskyldighetens klara direktiv om att anmäla – kontra den berättelse som lyfts fram i tidigare forskning där anmälningsskyldigheten inte beskrivs fungera som den ska. Barns trygghet är ett ämne som diskuterats över tid och som fortfarande diskuteras i samtiden. Studien kan därmed även anses relevant för debatten om ökat skydd och trygghet för barn i Sverige. Studien kan också ses som ett undersökande av anmälningsskyldighetens alternativa tolkningsmöjligheter.

1.2 Syfte

Syftet med studien är att undersöka hur förskolechefer talar om tillämpningen av anmälningsskyldigheten, vilka förhandlingar som görs kring anmälningsskyldighetens gränser, samt vilka konsekvenser det får för barns skydd.

1.3 Frågeställningar

De frågor som besvaras i studien är:

- Vilka gränsdragningar och kategoriseringar görs berättelserna om tillämpningen av lagen?
- Vilka diskurser framträder i talet om barns skydd genom anmälningsskyldigheten – och hur skiljer sig eventuella diskurser åt beroende på vilka slags barn de omfattar?
- Vilka konsekvenser/implikationer skapas härigenom för skyddet av utsatta barn?

2.Orientering av kunskapsläget

2.1 Litteratursökning

Den lagstadgade skyldigheten att anmäla oro för barn som far illa för alla som i sin yrkesutövning kommer i kontakt med barn och unga, är en del av det barnskydd som sedan länge finns inskriven i svensk barnrätt. I detta avsnitt presenteras tidigare forskning av relevans för studien, vilket både handlar om en översikt av barnskyddet i svensk barnavårdslagstiftning och det specifika kunskapsläget kring orosanmälningar. Gemensamt i den tidigare forskningen som handlar om anmälningsskyldigheten är att anmälningsskyldigheten framställs som komplex i tillämpandet. Anmälningsskyldigheten beskrivs alltså inte alltid följas som den ska och studierna visar på olika orsaker till detta som både liknar varandra, men som även skiljer sig åt från varandra.

2.2 Barnrättsliga lagar i Sverige

Försummade barn och rätten till deras trygghet är något som har diskuterats länge inom den svenska lagstiftningens historia och kan därför ses som ett omdiskuterat socialt problem i Sverige (Shiratzki, 2014:13-16). Under lång tid har lagar ändrats och lagts till för att öka skyddet för de försummade barnen (ibid). Shiratzki (2014:13-16) menar att barnrättsliga frågor fick sin brytpunkt under 1800-talets senare del då diskussionen om offentlighetens ansvar över barnen väcktes. Tidigare låg ansvaret för barns välfärd på fadern som hade ensamt myndighetsansvar över familjen (ibid). Men det var först under 1900-talets början som barnrätten började ta form i socialrättsliga lagar kring barn som försumrades i sina hem (Shiratzki, 2014:14). I 1902 års *Lag angående uppfostran å vanartade och i sedligt afseende försummade barn* (SFS 1902:67) angavs för första gången förutsättningarna för samhällsingripanden mot barn och unga på ett mer detaljerat sätt i svensk rätt (Hollander 1985). Enligt Lundström och Sallnäs (2003) genomsyrades synen på utsatta barn i barnavårdslagstiftningen vid denna tidpunkt av en öppen moralism som över tid har kommit att förändras. I mitten på 1900-talet avspeglas i högre utsträckning psykologiska och psykiatriska förklaringsmodeller i barnavårdsfrågor (ibid.) – och idag fokuseras barns behov tydligare än tidigare i historien i såväl svensk som internationell rätt (Schiratzki 2014, Freeman 2012).

Barnkonventionen som infördes 1990 i Sverige, har haft en betydande roll för hur lagar om barns rättigheter utformats de senaste årtiondena (Socialstyrelsen, 2014). Detta har bl.a. bi-

dragit till att barnet i ökad utsträckning har kommit att betraktas som ett rättsligt subjekt och som en kompetent aktör i lagstiftning som rör barn och barns skydd (jfr James & Prout 1990). Principen om att barnets bästa ska främjas har löpt som en röd tråd genom den mer samtida lagstiftningen (Shiratzki, 2014:16). Inom forskarsamhället förs idag en debatt om i vilken utsträckning dagens fokus på barns rättigheter riskerar att osynliggöra specifikt utsatta barns behov (t.ex. Qvortrup et.al. 2011, Tisdall & Punch 2012, Holland 2010). Hur ett ökat fokus på barnet som rättsligt subjekt påverkar rådande tolkningsramar kring och synen på orosanmälningar inom förskolan är därför en viktig fråga i studien.

2.3 Tidigare forskning om skiftande antal anmälningar i olika områden

Sundell (1997) har gjort en studie om anmälningsskyldigheten baserad på intervjuer med förskolelärare. Sundell (ibid.) skriver att det finns ett samband mellan att grupper i utsatta områden med flerfamiljshus - inkluderade fler barn som var misstänkta för att fara illa. I villaområden med högre socioekonomisk status var andelen anmälningar om barns som misstänks fara illa oerhört få (ibid.). Samma resultat upptäckte Lundén (2004:49) i en studie där förskolepersonal och barnavårdscentralens sjuksköterskor intervjuats om anmälningsskyldigheten. Deltagarna i studien observerade omsorgssvikt hos betydligt fler barn i lågstatusområden än hos barn i områden som inte ansågs vara i en socioekonomisk utsatt situation. Lundén (2004:51) menar alltså likt Sundell (1997) att det finns ett starkt samband mellan bostadsområdenas allmänna problemtyngd och andelen barn som misstänktes fara illa.

Janson, Andershed och Svensson (2015) har gjort en studie med hjälp av utskickade frågeformulär där förskolepersonal undersöktes i samband med anmälningsskyldigheten. Resultatet blev även här att antalet anmälningar tydligt var kopplat till områdenas socioekonomiska skillnader. I stadsdelarna med lägre socioekonomisk status fanns betydligt fler fall av misstanke kring att barn far illa än i områden med hög status.

Lundén (2004:59) menar att liknande resultat troligen inte har att göra med att fallet är sådant att barn far mer illa i utsatta områden. Hon menar att hur media framställer bostadsområden kan påverka valet till att göra en anmälan då det blir lättare att ”peka ut” missförhållanden då problematik redan uppfattas existera i området (ibid.).

2.4 Tidigare forskning om orsaker till uteblivna anmälningar

Sundell (1997) skriver även i sin studie att upplevda missförhållanden hos de små barnen kan utläsas redan inom de första månaderna av förskolepersonal, men att många förskolelärare trots detta väljer att inte anmäla. I Sundells studie (1997) framkommer att ca 43 procent av fall där barn misstänkts fara illa inte hade blivit rapporterade till socialtjänsten. Missnöjet med socialtjänstens arbete var en av anledningarna till att personalen valde att inte anmäla enligt studien. Andra anledningar för utebliven anmälan berodde på personalens egna känslor huruvida de påverkades av den upplevda situationens allvarlighetsgrad.

Lundén (2004:71) skriver att hur man i arbetslaget talar med varandra, påverkar om en anmälan blir av eller ej. Talar personalgruppen om något som ett problem så blir det en anmälan, annars blir det inte en anmälan (ibid). Lundén (2004: 57) menar att detta kan vara en anledning till att anmälningsskyldigheten tolkas snävare än hur den beskrivs i lagen, vilket i sin tur kan leda till uteblivna anmälningar. Enligt hennes studie kopplades oro och misstankar oftare ihop med misshandel, misär, sexuella övergrepp och missbruk än exempelvis utvecklingsaspekter (ibid).

Johannesen (1990) menar att uppkomsten av en misstanke kring ett barn som far illa hänger samman med om personalen upplever något som ett problem eller inte. Även i Johannessons studie, som gjorts via intervjuer, avgörs en anmälan av hur personalen diskuterar med varandra och huruvida denna diskussion leder till en anmälan eller inte. Johannessen (ibid.) menar att personalen ofta vill ha en helhetsbedömning av barnet innan en anmälan görs. Personalen försöker därför själva hitta en lösning inom den egna organisationen vilket kan göra att det tar lång tid innan hjälp utifrån används. Johannessen (ibid.) menar även att det inte går att hitta en röd tråd kring tillämpningen av anmälningsskyldigheten när en misstanke om ett barn uppstår. Förskolor agerar olika beroende på hur situationen ser ut.

Att förskolan försöker lösa situationen själv och inte kopplar in socialtjänsten är också ett resultat i en studie som Jansson och Svensson (2008) har gjort med hjälp av utskickade frågeformulär till förskolelärare. I Jansson och Svenssons studie (ibid.) var nämligen en vanlig orsak till en bortförhandlad anmälan, att de själva ansåg sig ha tillräckliga resurser för att lösa problemen inom förskolans verksamhet. Jansson och Svensson (ibid.) skriver även att osäkerhet kring att anmäla en misstanke bland annat berodde på hur kontakten med föräldrarna upplevdes. Bland de andra vanligaste orsakerna till en utebliven anmälan beskrevs nämligen rädsla inför hur föräldrarna skulle reagera. En annan orsak till en utebliven anmälan

Elsa Sjögren, SOPA 62

berodde på att personalen inte ansåg att misstanken om fallet var tillräckligt allvarligt för att leda till en anmälan. En utebliven anmälan kan enligt deras studie även bero på bristande stöd i rådgivning av psykologer och socialtjänst.

Jansson, Andershed och Svensson (2015) skriver att många förskollärare hellre tar saken att hjälpa barnet i egna händer inom förskolan istället för att rapportera till socialtjänsten trots anmälningsskyldigheten.

Sammanfattande kommentar kring kunskapsläget

Av den tidigare forskningen jag presenterar här, har anmälningsskyldigheten undersökts på olika sätt. Det finns ingen forskning jag tagit del av som pekar på att anmälningsskyldigheten fungerar väl. Forskningen tyder även på att det barnrättsliga perspektivet implementerats alltmer inom svensk lagstiftning de senare årtiondena. Däremot förs även en debatt kring hur specifika barns utsatthet riskerar att hamna i skymundan. Det kommer därav bli intressant att se på hur min egen studie ställer sig i jämförelse med dessa resultat.

3. Metod

I detta kapitel kommer jag att redogöra för den metod som jag har valt. Avsnittet inleds med att diskutera vilken utgångspunkt jag har för mina metodologiska val. Därefter kommer jag att förklara och motivera val av metoder jag gjort för uppsatsens olika delar, samt redogöra för begränsningar och förtjänster kring dessa. Urval, studiens tillförlitlighet och etiska aspekter jag tagit hänsyn till, förklaras i slutligen i avsnittet.

3.1 Val av metodologiska utgångspunkter

Jag har valt att använda en kvalitativ forskningsansats då detta har möjliggjort metoder som jag anser som nödvändiga för studien, i synnerhet kvalitativa intervjuer. Sedan processens början har jag nämligen ansett det som viktigt att komma närmare intervjupersonernas berättelser kring tillämpandet av anmälningsskyldigheten. Som tidigare nämnts utgår studien från en konstruktivistisk kunskapssyn. Världen antas därmed inte vara bestämd/given på förhand utan skapas och upprätthålls av sociala processer (Burr, 1992, 2ff). Olika sociala processer leder till olika sätt att se på kunskap och på världen (ibid). Att utgå från denna kunskapssyn innebär att den empiri jag fått ut av intervjuerna studeras genom att

analysera/undersöka hur förskolecheferna talar om tillämpningen av lagen. I detta kapitel kommer jag berätta att mitt syfte ändrades under intervjuernas gång eftersom jag upptäckte att förskolecheferna i mycket pratade om spänningar kring tillämpningen av lagen om anmälningsskyldighet. Berättelserna om tillämpandet liknade ibland varandra, andra stod nästintill i motsättning till varandra. Detta gjorde att valet av teori hamnade till att granska materialet från ett diskursanalytiskt perspektiv. Då en lucka tycktes märkas i mitt sökande efter tidigare forskning kring att studera ämnet utifrån just olika diskursanalytiska perspektiv valde jag även att blanda olika begrepp från olika perspektiv. Jag har inte funnit någon forskning med de begrepp som jag valt att använda som analysverktyg. Jag berättar mer om begrepp och om diskursanalys i kapitlet om teoretisk ansats.

Intervjumetod

Eriksson Zetterquist och Ahrne (2015: 56-36) menar att genom att intervjua ett antal personer kan man få insikter om de förhållanden som råder i deras sociala miljö. De menar även att genom användningen av intervju som verktyg kan forskaren på kort tid få information kring hur människor i en social miljö använder sig av rutiner och agerar i olika sammanhang (ibid). Bryman (2011: 412) menar att intervju sannolikt är den mest använda metoden inom kvalitativ metod, detta eftersom intervjun innebär en flexibilitet och då det är ett sätt att komma nära intervjupersonens uppfattning. Arne och Svensson (2013:40) menar att en fördel med att använda kvalitativa intervjuer är just att man kan anpassa frågorna efter situationen till skillnad från standardiserade frågeformulär som görs i t.ex. enkätstudier. Att använda mig av en kvalitativ metod med intervju som verktyg har jag därför sett som lämpligt för att undersöka studiens syfte.

Inom den kvalitativa forskningen brukar huvudsakligen två typer av intervjuer användas, semistrukturerade intervjuer och ostrukturerade intervjuer (Bryman, 2011:412). Bryman (2011:413) skriver att i en semistrukturerad intervju har forskaren ofta något som kallas för en intervjuguide där frågor finns antecknade men där intervjupersonen har en stor frihet att utforma sina svar. Frågorna kan ställas i olika ordning beroende på hur intervjupersonen svarar (ibid.). Bryman (2011:416) menar att den semistrukturerade intervjun är bra att använda om forskaren redan har ett förhållandevis tydligt fokus, istället för att undersöka ett område utan tydlig fokus. Då fallet är att denna studie haft ett fokusområde har jag valt semistrukturerade intervjuer som intervjumetod. I denna studie har jag haft en intervjuguide för att hålla fokus kring området anmälningsskyldighet vid liv, så inte intervjuerna skulle

”flyga iväg”. Detta visade sig fungera bra då intervjuguiden hjälpte både mig och intervjupersonerna att hålla sig till ämnet samtidigt som en frihet fanns att fördjupa sig i frågor där spänningar fanns. Den frihet som gavs till intervjupersonerna att utveckla sina svar, gjorde även att jag ändrade studiens syfte. Tydliga spänningar framkom nämligen i svaren kring vissa frågor. Detta påverkade intervjuguidens utformning. Några frågor som jag hade med i början tillhörande mitt första syfte, togs bort och ett par frågor tillkom i intervjuerna 3 – 5 rörande studiens nuvarande syfte. Varför jag ändrade syftet beskriver jag i nedanstående avsnitt och hur detta påverkat studiens tillförlitlighet diskuterar jag under rubriken med samma namn.

Syftet ändrades under intervjuerna

Min första tanke kring vad som skulle studeras, handlade om hur förskolechefernas upplevde att processen kring ivägskickade anmälningar till socialtjänstens fungerade. När jag intervjuade märkte jag snabbt att det inte fanns så mycket spänningar kring detta i intervjuerna. De uttryckte bland annat att de var förhållandevis nöjda med socialtjänstens uppföljande arbete och den process som tillhörde. Vissa förskolechefer som jag intervjuade hade heller knappt gjort några anmälningar, vilket resulterade i att de inte hade så mycket att säga om socialtjänstens uppföljande arbete kring anmälningarna. Däremot pratade förskolecheferna mycket om svårigheterna med tillämpningen av anmälningsskyldighet. Detta gjorde att jag bestämde mig för att ändra mitt syfte till att studera hur det pratades om tillämpningen av anmälningsskyldigheten istället. Hur detta påverkat studiens tillförlitlighet, diskuteras längre ner i detta kapitel.

Inspelning och transkribering

Att spela in intervjuer kan med fördel göras då en forskare sitter själv och intervjuar för att materialet säkerställs att förvaras i sin helhet (Berg et al 2013:54) . Detta är en anledning till att intervjuerna har spelats in i denna studie. Jag skrev sedan ut alla intervjuer i sin helhet för att leta efter det jag skulle använda mig av i studien. Jag ville inte riskera att mista något på grund av att jag gjorde ett för snävt urval för tidigt. Arne och Eriksson-Zetterqvist (2015:54) menar att det är vanligt att skriva ut intervjuerna i sin helhet för att sedan plocka ut delar för användandet i analysen. Fördelen med att den som intervjuat gör detta är att den samtidigt kan analysera materialet i ett tidigt stadium (ibid). Samtidigt som jag transkriberade läste jag delar av materialet som jag tyckte stack ut och kunde tänkas vara extra intressanta för analys. Dessa

delar av materialet ”sparade” jag medan jag gjorde transkriberingen via stödanteckningar. Några av dessa utvalda delar har använts i analysdelen.

3.2 Metod för analys

För att få ut ett urval ur de intervjuer jag gjort har jag följt en modell som Renstam och Wästerfors (2015) skrivit om. Renstam och Wästerfors (2015:194) menar att insamlad empiri kan behandlas i tre steg, *sortera*, *reducera* och för att slutligen *argumentera*. Det första steget, att sortera, innebär att få ordning på det stora material som utvunnits ur intervjuerna genom att läsa det om och om igen med nya ögon (ibid: 197). Detta gjorde jag för att bli mer bekant med materialet. Jag försökte att läsa det så till vida att jag på ett ungefär fick en överblick kring vad de olika intervjupersonerna i stort sa i sina intervjuer.

Nästa steg efter sortering är enligt Renstam och Wästerfors (2015:204) *reducering*. Den uppgift som förefaller i och med reducering är att korta ner materialet och få med väsentliga delar. Renstam och Wästerfors (ibid) beskriver att det inte finns några regler med detta, men att strävan hos analytikern är att hitta den empiri som gynnar diskussionen för att besvara syfte och frågeställningar. För att få ramar i arbetet med att hitta fokuspunkter i arbetet med reduceringen valde jag redan här att se om det fanns likheter mellan de olika utsagorna i intervjuerna, eller om det fanns svar på frågor som stack ut från det övriga materialet. Jag använde mig också en del av den tidigare forskning jag hittat för att se om liknande berättelser kunde hittas, eller om det fanns motsättningar till den. Dessa olika hållpunkter använde jag mig av för att korta ner materialet i arbetet med reduceringen.

Slutligen kommer materialet att användas för *argumentation* enligt Renstam och Wästerfors (2015:194). De nämner att analytikern i detta fall gör sig klok med att ställa sig jämsides med andra forskare och teoretiker kring ämnet i denna fas. Detta för att analysen bör bilda ett inlägg eller en kommentar som skiljer sig från de kommentarer och inlägg som redan existerar (ibid). Som jag nämnt använde jag mig av tidigare forskning redan i reduceringsfasen, men jag har även förhållit mig till den tidigare forskningen under analysens framväxt.

3.3 Metodens förtjänster och begränsningar

Att använda en konstruktivistisk kunskapssyn innebär att verkligheten ses som socialt konstruerad (Bryman 2011:37). Detta innebär att även jag som student betraktas som medskapare i de berättelser som framställs i det empiriska materialet. Haraway (1988: 581-583) skriver att den kunskap som produceras alltid påverkas av situationen upphovspersonen befinner sig i och vilken relation denne har till det område som studeras. Med detta kan det vara viktigt att påpeka min egen relation till ämnet och hur jag förhållit mig till det. Självt har jag inte någon erfarenhet av att anmäla ett barn som jag misstänker fara illa, men det har däremot en nära anhöriga person jag känner. Idén till mitt första syfte var inspirerat av diskussioner jag haft med hen kring den process som sätts igång av en anmälan. Det första syftet var även inspirerat utifrån tidigare forskning som belyste en del liknande resultat i studierna, bland annat av Sundell (1997). Jag märkte dock som sagt ganska snart att det inte fanns så många spänningar att prata om kring socialtjänstens uppföljande arbete. Då jag gjorde intervjuerna försökte jag hela tiden att beakta ett aktivt och noggrant lyssnande. I en intervju är ett noga lyssnande från forskaren viktigt för att komma nära det som faktiskt beskrivs (Ahrne & Svensson 2013:10, 40). Jag tänkte även på att försöka ge intervjupersonerna så mycket utrymme som möjligt genom att ställa öppna frågor och genom att ställa följdfrågor där spännande berättelser tycktes finnas. Kanske kan detta förhållningssätt ha hjälpt mig då jag släppte mitt första syfte efter andra intervjun. Detta tror jag kan ha varit bra för studien, då mitt förhållande till det första syftet var mer engagerat än det jag sedan valde. Hade jag hållit kvar vid det första syftet trots att ”intressanta” ingångar inte fanns där, hade det kanske riskerat att vrida studien mer åt det håll jag själv hade en förförståelse kring. Detta skulle kunna tala för att ha stärkt studiens tillförlitlighet. Det har varit viktigt att låta deltagarna i studien få beskriva sin verklighet i så hög utsträckning som möjligt.

3.4 Urval

Enligt Bryman (2011: 392) betyder ett målinriktat urval att forskaren väljer relevanta personer som har kunskap om den sociala företeelse som ska utforskas. Målet med ett målstyrt urval är att strategiskt välja intervjupersoners som är relevanta för forskningsfrågorna som innan intervjuerna görs, har ett fokus (ibid.). Då min studie haft som mål att intervjua de anmälningsskyldiga inom förskola för att komma åt deras berättelser om ämnet, valde jag att göra ett målinriktat urval. I ett målinriktat urval skall intervjupersonerna gärna även skilja sig

från varandra för att säkerställa ett mått av variation för det som sedan skall bli resultatet (ibid.). För att hitta olika intervjupersoner har jag letat upp förskolechefer i områden som både är socioekonomiskt utsatta (2 stycken intervjupersoner) samt i områden som inte är klassade som socio ekonomiskt utsatta (3 stycken intervjupersoner). Valet av att göra på detta sätt har bland annat gjorts utifrån den tidigare forskning som Sundell (1997), Lundén (2004) och Jansson, Andershed och Svensson (2015) har gjort där områden med socio- ekonomiskt utsatta områden skilde sig åt i resultat kring anmälningar jämfört med de mindre socio ekonomiskt utsatta områdena i deras studier. Tankar som väcktes kring detta var om min studie skulle påvisa samma sak eller om det skiljde sig åt, vilket resulterade i att välja förskolor i områden utifrån olika ekonomisk status.

Det har inte varit svårt att finna definitioner och berättelser kring ett ”socialt utsatt område” och vad som kännetecknar ett sådant. I den tidigare forskningen har begreppet återkommit. Enligt Lundén (2004) kännetecknas exempelvis ett ”socialt utsatt område” med flerfamiljshus, sociala problem och etnisk segregation. Polisen gick förra året ut med en rapport där de beskriver vad som enligt dem är ett ”utsatt område” (Nationella operativa avdelningen, 2015:4). Polisen har i rapporten även listat 53 områden i Sverige som de anser är socialt utsatta eller ligger i riskzon för att vara utsatta. Rapporten baseras på en undersökning av bland annat brottsstatistik i olika områden i Sverige. Polisen beskriver att ett ” utsatt område”, bland annat kännetecknas av arbetslöshet, etnisk segregation, stigmatisering och trångboddhet (ibid.). Två av intervjupersonerna jag valt ut, intervjuperson 3 och 4, arbetar i områden som är listade som ” utsatta områden” i polisens rapport. Att hitta ”utsatta områden har alltså inte varit svårt. Utmaningen har istället varit att hitta information om övriga områden och deras status för att de ska stå i kontrast till de utsatta områdena. Angående information om områdena där intervjupersonerna 1, 2 och 5 arbetar har jag utgått från källor rörande beskrivningar av områdena på kommunernas hemsidor, samt SCB.se där medelinkomsten för bostadsområdet är dokumenterat. Jämför jag utsagorna om medelinkomst med hur det ser ut de områden som klassas som utsatta områdena, så är finns skillnader. I områdena 1, 2 och 5 är medelinkomsten högre (mellan 10 000 och 20 000 kr i månadsinkomst). Förskolorna ligger även närmare stadens stadskärna än vad förskolorna i de områden som kallas ”utsatta” gör. Jag har valt att gemensamt kalla områdena 1, 2 och 5 för ”de övriga områdena” inledningsvis i analysen.

Alla intervjupersonerna har olika arbetslivserfarenhet, samtliga har börjat sin karriär inom

förskolan som förskolelärare för att sedan ha klättrat till chefspositionen. Alla förskolechefer har hand om mer än en förskola, men där förskolorna är belägna nära varandra inom samma område.

3.5 Studiens tillförlitlighet

Ett problem enligt Bryman (2011: 355) är att empiri kan bli feltolkad eller förvrängd på grund av forskarens egna intressen att hitta viss information. Detta kan även stå i vägen för hur trovärdig studien blir (ibid.). På olika sätt har jag försökt att framställa en så rättvis bild av intervjupersonernas berättelser som möjligt, även om jag oundvikligen utifrån en konstruktivistisk kunskapssyn är med och skapar verkligheten då jag interagerat med intervjupersonerna. Jag har varit uppmärksam på att en av intervjuerna har stuckit ut från de andra, vilket jag har noterat och beskrivit i analysen. Detta istället för att eventuellt ha försökt ”tvinga in den” och analyserat den i en mer följaktig linje tillsammans med de andra intervjuerna, vilket i sådant fall hade talat emot tillförlitligheten till studien.

Ahrne och Svensson (2013: 66) menar att transkriberingen kan spela roll i frågan om pålitlighet. Det kan vara av vikt att göra om språket till hanterlig svenska då intervjupersoner citeras, men inte ändra för mycket. Detta för att intervjupersonens vardagsförklaringar och eget språk behålls i egenskap av att ligga nära ursprungsmaterialet (ibid.). Detta har genomförts genom att jag först skrev ner transkriberade inspelningarna, närmast exakt utifrån inspelningarna. De citat som plockats ut har i enstaka fall ändrats väldigt lite.

I och med att jag ändrade syftet under intervjuandets gång är det viktigt att tänka kring hur det kan ha påverkat studiens tillförlitlighet. Intervjuguiden ändrades som sagt efter de två första intervjuerna som en följd av detta. I de två första intervjuerna har därmed frågor ställts som de senare intervjupersonerna inte fick. De flesta frågorna kunde jag dock behålla tack vare att jag från start valt att ha med frågor om tillämpandeprocessen. Detta blev alltså även mitt senare huvudsakliga fokus då jag upptäckte de spänningar som fanns i svaren på de frågorna.

Något som kan ha påverkat studiens tillförlitlighet är att jag valt att inte ta med exakta källor kring förskole områdenas medelinkomst. Dock har jag ansett att anonymiteten är viktig i förhållande till intervjupersonernas etiska aspekter. För att öka trovärdigheten är det av vikt att forskningen som bedrivs görs i enlighet med de forskningsetiska regler som finns (Bryman

2011, 354). Därför har jag valt att behålla dessa källor om förskolornas områden anonyma. Skulle jag ha skrivit ut länken till vart jag hittat områdesbeskrivningar, skulle det ha avslöjat vart förskolorna låg, därav har den informationen fått utebli. Jag har valt att ta med med källan från polisens rapport, då jag anser att den inte är utpekande eftersom att många områden är listade i den källan. Mer om etiska aspekter, vilket kan öka tillförlitligheten, går jag in på nedan.

3.6 Forskningsetiska överväganden

Inom forskning finns olika etiska principer som ska iakttas inför en undersökning. Dessa är: *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet* (Bryman 2011:133). *Informationskravet* innebär att forskaren ska informera berörda parter om syftet samt moment som ingår i undersökningen. Förskolecheferna har informerats om studiens syften och innehåll via telefon och mejl, samt då intervjuerna utfördes på förskolorna. *Samtyckeskravet* innebär att personerna som deltar i studien skall ge samtycke om att delta (Nygren 2008:32, 33). Samtycke är något jag frågat om, varpå de svarat ja (skriftligt med signatur) om att delta. Deltagarna har också informerats om att de kan hoppa av studien när de vill, eller utebliva från att svara på vissa frågor eller höra av sig om de har fler frågor under processens gång. *Konfidentialitetskravet* innebär att deltagarna skall behandlas anonymt (ibid: 106-109). Den information som förvaras skall heller inte kunna komma åt av obehöriga (Bryman 2011:132). Detta kriterium har behandlats genom att personernas benämnas som intervjuperson 1-5. Förskolornas namn och eventuella andra institutioner som nämns har också osynliggjorts. Den information som lagras från t. ex. inspelning och transkribering kommer att förvaras så att obehöriga inte kommer åt det via lösenordsskydd. Det sista kravet inom etiska principer är *nyttjandekravet* som betyder att det material som kommer att användas endast får användas för forskningsändamålet (ibid.) vilket har respekterats.

4. Teoretisk ansats

4.1 Diskurser och diskursanalyser

Att studera diskurser utgår från en socialkonstruktivistisk kunskapssyn. Att studera sociala fenomen genom socialkonstruktivistiska glasögon innebär ett intresse för att studera de processer som får oss att uppfatta hur saker och ting förstås och de konsekvenser som det skapar (Jönson, 2010). Utgångspunkten är att uppfattningar om saker och ting är socialt

överenskomna och ständigt utsätts för omformuleringar (ibid). En forskare som väljer att göra en diskursanalys utgår från att verkligheten ses som socialt konstruerad. Detta betyder att uppfattningen om ”verkligheten” förändras beroende på vilka sannings- och kunskapspråk som råder i en viss situation (Börjesson, 2003: 9). Utifrån ett socialkonstruktivistiskt perspektiv undersöks hur olika problem framställs och vilka följder de får för hur verkligheten förstås samt hur det drabbar olika grupper (ibid).

Det finns en mängd olika teorier om diskurser och om hur diskursanalyser skall genomföras. I denna studie kan alla omöjligt presenteras. Michel Foucault brukar betraktas som en centralfigur i diskursanalysens utveckling (Winter Jørgensen & Phillips, 2015: 19). Enligt Foucault finns det alltid finns en relation mellan makt och vetande (Börjesson, 2003: 34). Att undersöka vem som får tala och vad dennes legitimitet vilar på är därför en central utgångspunkt för diskursanalytiska studier (ibid.). Inom diskursanalysen ses språket som den mest grundläggande faktor för hur verkligheten ”sätts” och görs förståelig. Så fort språk skapas, konstrueras verklighet (Börjesson & Palmblad: 2010: 10) Analytiskt utgår en diskursanalys från det sätt som deltagarna pratar och använder språket på, samt hur olika berättelsers versioner står i relation till varandra (Börjesson: 9). Angreppssättet ger inte möjlighet att uttala sig om bakomliggande orsaker till varför deltagarna pratar på ett visst sätt. Fokus ligger istället på hur det pratas (ibid:15-16). Börjesson och Palmblad (2008:13) menar att diskurser kan liknas vid föreställningar eller bestämda sätt att tala om och att förstå världen på. Diskurser brukar också ses som representationer via ord, bilder och meningar som representerar en tanke, idé eller känsla kring ett ämne (Lilja och Winthagen 2009: 13). Dessa föreställningar utgör ramar för vilka representationer inom ett visst ämne som ska betraktas som sanna och rimliga (ibid.). Börjesson och Palmblad (2007: 9) menar att det finns olika strategier för att undersöka diskurser där ett sätt är att försöka urskilja gränser för vad som går att tala om, vad som det talas om och vilka gränser det finns däremellan. Detta kan ge oss en förståelse kring vad som är kärnan i diskursen. En annan fråga som kan ställas är: Vilka berättelsetyper tycks vara gångbara i olika sammanhang (ibid: 11.)?

Små och stora diskurser

Börjesson och Palmblad (2007: 13-14) menar att diskurser kan vara både stora och små, där forskaren står inför ett vägval gällande vilken av dem som ska studeras. En stor diskurs skulle t.ex. kunna vara området ”hälsa”, vilket har diskuterats under lång tid utifrån olika aktörer och

i olika kontexter. Tyngdpunkten inom en analys av stora diskurser är att dessa inte bara existerar på en specifik plats, utan rör sig över större institutionaliserade områden. I analys av små diskurser fokuseras istället hur verkligheten framställs inom ett mer avgränsat område. Här ligger fokus istället på vardaglig interaktion gällande exempelvis rutiner på en institution, telefonsamtal, besök hos en doktor mm. Aktörernas egna yttranden står i fokus här (ibid.). I min studie skulle diskursen om ”barns bästa” till exempel kunna beskrivas som en stor diskurs, då ämnet diskuterats över lång tid och en vedertagen syn finns förankrad inom större institutionella och juridiskt reglerade områden. Hur förskolepersonal på en viss förskola förhåller sig till rutiner om anmälningsskyldigheten skulle i sin tur kunna förstås som små diskurser. Det senare är också vad som kommer fokuseras i den här uppsatsen. Diskurser om barns bästa kan här förstås ligga till grund för vad som möjliggör och sätter gränser för hur de små diskurserna om tillämpningen av anmälningsskyldigheten förhandlas.

Att blanda begrepp

Olika diskursanalytiska teorier anger skilda utgångspunkter/inriktningar för hur en diskursanalys kan genomföras. Exempelvis finns diskurspsykologi vilket har utvecklats inom socialpsykologin (Winther & Jørgensen, 2015: 97), kritisk diskursanalys där relationerna mellan diskursiv praktik och social kulturell utveckling undersöks, nationell diskursanalys där det ges möjlighet att undersöka hur nationalstater har konstruerats historiskt (ibid: 67, 155), Winther Jørgensen och Phillips (ibid:11) menar att olika diskursanalytiska perspektiv ger olika former av insikter. En blandning av olika diskursanalytiska perspektiv kan därför skapa en bredare förståelse i diskursiva studier (ibid.). I den analys som genomförs i denna uppsats har jag därför valt att använda olika analytiska begrepp från olika diskursanalytiska inriktningar, vilka beskrivs lägre ner i detta kapitel.

4.2 Analytiska begrepp

Subjekspositionering

Winther Jørgensen och Phillips (2015: 50) beskriver hur olika så kallade subjekt kan positionerar sig på skilda sätt inom diskurser utifrån Jacques Lacans begrepp *subjekspositionering*. Enligt denna teori kommer subjektet att lära känna sig självt som individ genom att identifiera sig med något som ligger utanför sig självt (ibid.). Idén om vem subjektet är påverkas därför av vilken diskursiv ram den befinner sig i där den identifierar sig

med bilder och förväntningar på vem den borde vara. Identifikationen blir en grund för subjektets identitetskänsla och alienation där subjektet hela tiden strävar efter att bli "hel" (ibid:51). Då diskurser är föränderliga blir sökandet efter helheten en svår och ihärdig uppgift för subjektet. Subjektet uppfattas därför som splittrat och aldrig "färdigt" då identifikationerna som subjektet letar efter aldrig kommer att stämma överens med den helhet som subjektet söker efter (ibid).

Gruppbildning

Winther Jörgensen och Phillips (2015: 52) beskriver också begreppet gruppbildning utifrån Laclou och Mouffes samt Stuart Halls teorier. Utifrån deras teorier beskrivs subjekt som identifierar sig inom en diskursiv ram, även ligger nära till att identifiera sig till en grupp. Det är inte långt från att t.ex. identifiera sig som "man" till att identifiera sig till gruppen "män". Gruppbildningar fungerar som diskursiva tillslutningar då de utesluter alternativa tolkningar kring vad gruppen är och inte är. Inom diskursiva gruppbildningar kommer man alltså att utesluta det som anses vara "den andre", det vill säga de som inte tillhör gruppen. Då en gruppbildning skett kommer också gruppen att ignorera de skillnader som finns inom gruppen. Grupperna är inte givna på förhand, utan börjar existera då de uttrycks i ord (ibid.).

Kategoriseringar

Allt organisatoriskt handlande innehåller alltid någon form av institutionaliserad makt (Forkby 2007: 79-80). Makten kan kännas igen på olika sätt, t.ex. att den ingriper mellan en förälder och ett barn. Inom organisationer kommer makten att göra legitima anspråk på hur vissa subjekt ska behandlas och förstås genom att makten skapar *kategoriseringar*. Genom att studera dessa kategoriseringar kan en forskare syna det som annars tas för givet och vad som anses vara avvikande (ibid : 75). Börjesson och Palmblad (2008: 28) menar att konstruerade kategorierna sedan används som verktyg i handlandet inom organisationen. Detta betyder att så snart en kategorisering är gjord, kommer nästan allt som sägs och görs att förstås genom den kategorisering som råder (ibid: 29). Kategorier handlar om att tillskriva förväntningar på hur något ska förstås. Genom att studera kategoriseringar kan man alltså syna det som annars tas för givet och vad som anses vara avvikande (ibid: 75). Varje kategorisering har alltså en implicit kategori som är annorlunda eller motsättande (ibid:42). En fråga man kan ställa sig då något nämnts inom en viss kategori är: Hur påverkar kategoriseringen berättelsen kring det

Elsa Sjögren, SOPA 62

som nämns inom kategorin (Börjesson och Palmblad (2008:47). Ett exempel på vad som är en kategori på en förskola skulle exempelvis kunna vara ”barn som har vattkoppor”. Personalen *handlar* utifrån kategoriseringen genom att skicka hem de barn som ingår i kategorin. Implicit skulle kunna tänkas att det finns en kategori ”barn som inte har vattkoppor/friska barn”.

Experter och beslut

Forkby (2007: 80) skriver att en experts auktoritet i ett institutionellt sammanhang ökar kategoriseringens chans att bli accepterad som giltig (ibid:2007:80). I denna studie skulle experter exempelvis kunna vara de som ger extra råd till förskolecheferna då de känner sig osäkra. Forkby (ibid: 88 - 89) beskriver att den moderna experten handlar genom att föreslå handlingsstrategier eller olika sätt att förstå ett ämne på, tillskillnad från förr då expertens roll mer handlade om att ge exempelvis direktiv, råd och påbud. Expertrollen utövas därför i hög grad genom retorik mellan parter kring det som ska kommas fram till

Börjesson och Palmblad (2008:108-112) går vidare i resonemanget kring expertens nya roll som part att komma överens med. De lyfter i sammanhanget fram begreppet *konsensusnormen*. Börjesson och Palmblad menar att enighet och samsyn verkar ha upphöjts till norm inom organisatoriska sammanhang. Konsensusnormen kommer ofta till uttryck då det finns en strävan efter samtycke kring vilka behov som föreligger och vilken åtgärd som behöver prioriteras. Te. x. kan det handla om klienters behov av kontakt med sociala myndigheter. Genom konsensusnormen synliggörs överenskommelser om individuella handlingsplaner mm. Konsensusbegreppen används primärt för att beskriva förhållandet mellan organisationer och olika expertgrupper där det sedan handlar om att parterna är ”överens” när ett beslut tas (ibid.).

5. Analys

Det låter ganska enkelt när Socialstyrelsen (2014) i sin vägledning för anmälningsskyldigheten inom förskolan uppger att ”den som känner oro för ett barn har skyldighet att göra en anmälan” (Socialstyrelsen, 2014). Misstanke och oro ger anledning till anmälan. Enkelt och lätt. I intervjuerna jag har gjort med förskolechefer framträder dock andra och mer motsägelsefulla berättelser i kontrast till anmälningsskyldighetens klara intentioner. Utifrån intervjupersonernas berättelser skiljer sig också anmälningsfrekvensen markant åt mellan förskolor, beroende på vilken socioekonomisk status förskolans område har. Enligt tidigare forskning från bland annat Sundell (1997), Lundén (2004) och Jansson, Andershed och Svensson (2015) beskrivs detta vara ett tidigare känt fenomen. Lägre socioekonomisk status på förskolans område betyder lägre antal anmälningar av de anmälningsskyldiga som arbetar där. Detta mönster återspeglas i denna studies intervjuutsagor. I ett socialt utsatt område görs det fler antal anmälningar än i övriga områden. Intervjuperson 3, som arbetar i ett område som anses vara socialt utsatt, berättar att hon gör ca tio anmälningar per år. Intervjuperson 1 som arbetar i ett område nära en stadskärna och där medelinkomsten är betydligt högre än i de utsatta områdena (ca 20 000 kr högre), har enbart gjort en anmälan på 30 år. Detta är ett återkommande mönster i intervjuerna. Intervjupersonerna som arbetar i utsatta områden, talar om större erfarenhet av att anmäla än i de övriga områdena. Ju närmare stadskärnan en förskola ligger och ju högre medelinkomsten är där, ju färre anmälningar per år berättas det om.

Det är inte bara berättelserna om antalet anmälningar som skiljer sig åt. I hela intervjumaterialet kan berättelser om likheter och skillnader kring tillämpningen av anmälningsskyldigheten urskiljas, beroende på vilken status förskolans område har. Detta har jag låtit löpa som en röd tråd genom analysen för att visa på hur dessa likheter och skillnader kan se ut beroende på i vilket område förskolecheferna arbetar. Intervjuperson 5 sticker i sammanhanget ut i talet om sin förskolas roll och tillämpningen av anmälningsskyldigheten i jämförelse med de andra intervjupersonerna. Detta har gjort att jag har valt att analysera hennes intervjuutsagor längre fram i analysen för att påvisa den kontrast som kan diskuteras i jämförelse med de andra intervjuerna.

I detta avsnitt analyseras intervjupersonernas berättelser om anmälningsskyldigheten utifrån de diskursteoretiska resonemang som presenteras i föregående avsnitt. I analysen knyter jag även an till tidigare forskning för att ställa min studie jämsides och därför kunna se närmare på eventuella likheter och olikheter. I slutsatsen kommer jag att diskutera hur samtliga intervjupersoners berättelser kan höra samman med beskrivningarna kring variationen av antalet anmälningar och hur detta kan förstås.

5.1 Anmälningsskyldigheten - komplicerad att följa

Gemensamt för samtliga förskolechefer är att de beskriver anmälningsskyldigheten som komplicerad att förhålla sig till. Det som förhandlas i chefernas berättelser är att anmälningsskyldigheten å ena sidan uppfattas som enkel och klar. ”Det är ju inte lönt att ha så mycket tankar om det, det ska ju göras. Det ska ju anmälas”, som en av intervjupersonerna uttrycker det. För att i nästa andetag tillägga ”Men det gör man ju inte alltid” (IP 3). En liknande ambivalens återspeglas i andra intervjuer, exempelvis i nedanstående:

...om man hade anmält exakt allt, så hade man ju anmält mycket oftare, det är ju där vi bollar med. Är vi för feiga? (IP 2)

Att anmälningsskyldigheten å ena sidan uppfattas som klar och tydlig vad det gäller förskolors skyldighet att anmäla oro för barn – och att dess klara intentioner å andra sidan inte följs i praktiken är alltså en gemensam berättelse som framträder i intervjuerna. I dessa sammanhang, när förskolecheferna nämner att de inte riktigt anser sig följa anmälningsskyldigheten, tenderar de också att göra olika former av moraliska ”avböner”, som att ”...jag ska vara ärlig att säga det” eller självvranssakande frågor som ”är vi för feiga?”. Den motsägelse eller diskrepans som tycks föreligga mellan anmälningsskyldighetens tydlighet och intention samt förskolechefernas praxis och tillämpning av den, förefaller härigenom också vara något som skapar frågor och motstridiga känslor.

5.2 Olika diskurser om förskolans roll

I materialet framträder även olika diskurser när förskolecheferna beskriver förskolans roll. Skillnader och likheter mellan hur förskolans roll beskrivs är tydliga beroende på om förskolecheferna arbetar i ett utsatt område eller i de andra områdena. Jag kommer nedan att förklara hur förskolecheferna 1 – 4 talar om sina förskolors roll.

Att tala om förskolan som ”myndighet”

Två intervjuer är som sagt utförda i områden som anses vara ”utsatta” enligt polisens rapport (2015). Kännetecknande inslag i dessa intervjuer är att förskolorna beskrivs ha föräldrar som ursprungligen kommer från andra länder vilket även syns i hur förskolans roll beskrivs. Båda intervjupersonerna i de utsatta områdena talade även om förskolan som en ”myndighet”. Vi kan se exempel på det här:

..ja vi är som en myndighet, vi har den rollen, det kanske är den enda kontakten föräldrarna har med samhället” (IP4).

Intervjuperson 3 säger ungefär samma sak:

...asså det här med tillit och inskolning är ju så viktigt. Att man får tillit till det svenska samhället och oss som myndighet, för vi är ju som en slags myndighet då på något sätt och att när det, när det förtroendet är rundat så ser man ju liksom att familjerna slappnar av och att barnen mår bra å det kan ju blir en tröskel till att mamman börjar läsa på sfi och .. ja så det är mycket. Vi har mycket av det här, och jag har fått följa det liksom. (IP3)

I dessa citat talar alltså förskolecheferna inte bara om förskolan som en förskola, utan framställer även förskolan som en myndighet. I och med att de pratar om förskolan som en myndighet skulle det kunna ses som att intervjupersonerna indirekt identifierar sig med att vara personer som arbetar på en myndighet. Denna indirekta identifikation med sin yrkesroll som ”myndighetsperson” kan undersökas närmare. I utsagorna uttrycks olika förhoppningar och förväntningar som kan relateras till den diskursiva ramen ” förskolan som myndighet”. Intervjupersonerna pratar exempelvis om att mamman ska börja läsa på SFI via förskolans hjälp och att knyta band vid inskolningen för att därmed kunna hjälpa föräldrarna in i samhället. De förväntningar som artikuleras har gemensamt att de beskrivs i form av ett ”ansvar” för att föräldrarna ska få kontakt med det svenska samhället. Sättet att prata om föräldrarna som några som ska ”hjälpas” påvisar även ett hierarkiskt förhållningssätt där föräldrarna framställs ”kunna ta hjälp” av förskolan för att komma in i samhället. Förskolecheferna kan därmed anses ”stå över” föräldrarna då de sitter i en position som har makt att kunna påverka föräldrarnas chans till att komma in i samhället. Förskolecheferna blir ”de som vet” och föräldrarna blir ”de som skall hjälpas”: en över- och underordning synliggörs i detta. Att prata om förskolan som en myndighet i utsatta områden framträder därför som ett möjligt sätt att prata, alltså som en diskurs i materialet.

Att tala om förskolläraryrollen som ”empatiskt med föräldrarollen”

Intervjupersonerna 1 och 2 som arbetar i områden där medelinkomsten är betydligt högre än i de utsatta områdena, upprepas istället en annan berättelse kring förhållningssätt till föräldrarna. I dessa intervjuer talas det inte om att förskolan är en myndighet eller att föräldrarna kommer från andra länder. Intervjupersonerna framställer sig istället som empatisk med föräldrarollens utmaningar. Det empatiska förhållningssättet sker genom att förskolecheferna uttrycker förståelse för hur föräldrarna kan känna i olika situationer. Som exempelvis i detta citat:

Jo men asså visst i separationer te x, barnen blir ju drabbade, pappan säger en massa om mamman osv te x. Eee, satte vi, det kan va svårt ibland å få ner det... men jag kan också säga att ... det har hänt mig ett antal gånger, där man inte har agerat och gjort nånting, för det har inte vart nåt sen heller va, och då tänker jag att vad skulle det leda till om man skulle dra igång nåt? Det ä ju meckigt nog att vara förälder när man har barn (IP1).

I uttalandet ”det är meckigt nog att vara förälder när man har barn ” identifierar sig intervjupersonen indirekt sig själv med rollen som förälder. Subjektet identifierar sig alltså inte enbart som en förskolepersonal i detta uttalande, utan som en förälder empatiskt med föräldrarollen. Här är ett annat exempel av intervjuperson 2, där en liknande positionering framträder:

...så säger vi att detta kanske är nåt vi ska prata med föräldrarna om innan vi gör en anmälan, och ibland vet vi ju att socialtjänsten redan är inkopplad på vissa familjer, för ibland känns det ju som att man mer stjälpes än hjälper. För är där redan en familj där det finns instanser... ja vi har nån familj där dom eeh ensamstående , har ensam vårdnad och försöker allt vad hon kan, hon har redan instanser för hon har ensam vårdnad, stöd från socialförvaltningen” (IP2)

Här kan vi se att intervjupersonen pratar om en ensamstående förälder som ”försöker allt vad hon kan”. En förståelse och ett empatiskt förhållningssätt till föräldern uttrycks därmed även i detta citat. Barnet pratas det inte om i sammanhanget. En anmälan beskrivs vidare som onödig då föräldern redan har insatser. Enligt anmälningsskyldigheten skall misstankar anmälas trots att insatser redan finns, så detta talar emot det som står i om anmälningsskyldigheten i socialtjänstlagen.

I båda de illustrerade exemplen framträder ”empati för föräldrarollen” som centrala i

förskolechefernas sätt att prata. ”Empati för föräldrarollen” framträder härigenom som en central diskurs i talet om orosanmälningar i områdena där medelinkomsten är högre och där områdena är placerade närmare stadskärnan.

Det framträder alltså två olika diskurser i utsagorna kopplat till förskolornas områdesstatus, som också får konsekvenser för synen på utsatta barn och anmälningar. I de utsatta områdena beskrivs förskolans roll som ”myndighet”. I de andra områdena beskrivs förskolepersonalens roll som ”empatisk med föräldrarollens utmaningar”. Förhållandet och avståndet till föräldrarna framträder därför som annorlunda inom dessa båda diskursiva ramar. Inom diskursen ”empatisk med föräldrarollens utmaningar”, framträder en närhet till föräldern, inte minst då intervjupersonerna indirekt identifierar sig med föräldrarollen inom denna diskurs. I detta tonas också barnperspektivet ner, som inte är speciellt framträdande i intervjuer med förskolechefer som talar utifrån denna diskurs. Där förskolans roll beskrivs som ”myndighet” framträder däremot intervjupersonernas avstånd till föräldrarna som längre. De ska ”hjälpa” föräldrarna in i samhället och står på så sätt över föräldrarna i en tänkt ”relationshierarki”. Avståndet till föräldrarna kommer jag att undersöka vidare utifrån hur det talas om anmälningsskyldigheten i förhållande till diskurserna om förskolans roll.

Enligt Börjesson och Palmblad (2008) används kategoriseringar som verktyg i handlandet inom organisationer. Dessa diskursers sätt att positionera sig i relation till föräldrarna får konsekvenser för sättet att se på och tala om fysisk och psykisk utsatthet bland barn, vilket illustreras i kommande avsnitt.

5.3 Kategoriseringar av misstankar

Enligt anmälningsskyldigheten skall misstanke om både psykiskt och fysiskt våld anmälas (Socialstyrelsen 2013). Att se tecken på våld beskrivs i intervjuutsagorna också återkommande som en anledning till att anmäla ett barn. I talet om våld och anmälningar gör förskolecheferna däremot olika typer av *kategoriseringar* kring hur tecken på våld kan se ut och i vilken grad dessa bör tas på allvar. Även här syns skillnader i sättet att tala om oro relaterat till våld kopplat till förskolans områdesstatus. De förhandlingar och gränsdragningar som synliggörs i förskolechefernas berättelser analyseras nedan, först i ett avsnitt om fysiskt våld och sedan i ett avsnitt om psykiskt våld.

Kategoriseringar av misstankar om fysiskt våld

Intervjuperson 1 som talat om förskolan i rollen som empatisk med föräldrarollen och inte arbetar i ett utsatt område, säger exempelvis såhär kring att barn berättar att de blivit slagna:

...ett barn kan ju sitta och slänga ur sig att ” min pappa slår mig” det är ju en misstanke kan man ju tänka sig, men dom kan ha hört, alltså det kan vara alla möjliga orsaker, då är det bra om man har lite fokus innan man startar iväg å anmäla. (IP 1).

Här kategoriseras barn indirekt som oberäkneliga i sina uttalanden. Barns utsagor kategoriseras som ”inte nog” för att skicka iväg en anmälan, mer fokus krävs innan en anmälan kan skickas. En liknande berättelse framträder från intervjuperson 2 som talar om förskolan inom samma diskurs som intervjuperson 1:

Ja men oftast är det ju så att vi har så pass mycket på fötterna, det är ingen engångsföreteelse. För det kan ju vara ett barn som är två tre år som säger att det har blivit puttat, men när det inte finns nåt annat, alltså att det är såhär att dom är hela, rena, pigga, glada, bytta på, leker som dom ska (säger det som en ramsa). Då kanske det inte är det som är det första vi gör en anmälan på, men vi gör ju liksom en notering...(IP2)

Här ser vi att även intervjuperson 2 kategoriserar barns utsagor som ”inte tillräckligt stark oro”. Det krävs ”mer på fötterna” innan en anmälan kan skickas.

I de socioekonomiskt utsatta områdena ser det annorlunda ut. I utsagor från intervjuperson 3 och 4 finns exempel på hur barns utsagor kategoriseras som ”tillräckligt stark oro” för att anmäla. Intervjuperson 4, som arbetar i ett område som anses socioekonomiskt utsatt, svarar här på frågan om vad hon tycker är tillräckligt för att anmäla en misstanke.

” eee, först och främst om det är synligt, blåmärke eller sånt, eller om barnen berättar om nåt har hänt... vi har en sluss här i Malmö och då ringer vi direkt, till socialen som polisanmäler. Direkt. Och då informerar vi inte föräldrarna.” (IP 4).

Att både socialtjänstens och polisen bör kontaktas direkt om ett barn berättar att det är utsatt, uttrycks här som en självklarhet. Intervjuperson 4 kategoriserar även blåmärken som en ”giltig anledning” för att anmäla direkt, tillskillnad från exempelvis intervjuperson 1 som säger:

Elsa Sjögren, SOPA 62

” Vi ska absolut anmäla det är inte de, jag är helt på det klara med det, men då ska det också finnas skäl, inte bara ett blåmärke.” (IP 1).

Intervjuperson 3 som också arbetar i ett socialt utsatt område, säger även att barns utsagor kan tas på allvar:

.. alltså jag har haft barn som har berättat att ” ja vi får jättemycket smäll hemma och vi har remmar som hänger till en till oss var”. Alltså dom föräldrarna pratar man ju inte heller med. Det är ju anmälan direkt. (IP3)

Det framträder alltså olika kategoriseringar och gränsdragningar kring i vilken grad oro som bör tas på allvar då det pratas om fysiskt våld. Utsagorna liknar varandra beroende på den socioekonomisk status förskolans område har. I de mer socioekonomiskt utsatta områdena beskrivs blåmärken och barns utsagor som ”tillräckliga anledningar” för att anmäla. I områden med högre socioekonomisk status ses det inte som ”tillräckliga anledningar”.

Utsagor om vem som slår och vem som inte slår

I intervjuerna framträder också utsagor om en speciell grupp föräldrar som har närmare till att använda fysiskt våld mot sina barn än andra föräldrar. Denna grupp använder enligt utsagorna aga som uppfostringsmetod. Jag har valt att kalla gruppen som återges för ” föräldrar från andra kulturer” eftersom intervjupersonerna återkommande beskriver att dessa föräldrar tillhör en annan kultur än deras egen. Gemensamt i berättelserna är även att denna grupp vistas i områden där mångkulturen beskrivs som hög. Här berättar intervjuperson 1 att hon tidigare arbetade i ett område där gruppen ”föräldrar från andra kulturer” fanns representerade och vad det fick för konsekvenser.

Jag har ju också jobbat i flera år på *censur*, egentligen den längsta tid jag har jobbat så har jag jobbat där. Och där har man ju helt andra, där kan det ju finnas föräldrar som ger barnen en ”barnalusing” i fostrande syfte, för det vet man ju att i vissa kulturer så är ju vissa saker okej va . (IP1)

I detta sätt att prata framträder ett ”andrifierande” av familjer från vad som beskrivs som ”vissa kulturer” med ”helt andra förhållningssätt. Intervjuperson 3, som arbetar på en förskola i utsatt område, ger en liknande utsaga om ”föräldrar från andra kulturer”:

...sen har ju vi många barn som öppet berättar att ja ”pappa slår mig”, eller ”mamma slår mig”. Och det, det är ju, det här att barn får stryk hemma, eller stryk, asså jag vet ju att allt är misshandel, men många föräldrar som vi har, precis som vi hade det kanske på 30 och 40 talet, dom får sig en lusing och sen är det bra med det, sluta med det... barnen ser ju inte det som att det är, att de blir slagna, utan det är ju nåt som ingår i familjens uppfostran.” (IP3)

Här positioneras familjer från andra kulturer som jämbördiga med svenska familjer på 30- och 40-talen. Det skulle därför kunna ses som att gruppen föräldrar på hennes förskola beskrivs göra något som svenska familjer inte längre gör. Enligt teorin om gruppbildning kan skillnader inom ens egen grupp ignoreras. Det talas aldrig i intervjuerna om att svenskar slår sina barn som uppfostringsmetod. Familjer och föräldrar på den förskola hon talar om positioneras därför som avvikande och normbrytande i relation till rådande syn på barn, precis som i det förra exemplet.

Att gruppera innebär att förväntningar tillskrivs kring vad gruppen gör och inte gör. Gruppen ”föräldrar från andra kulturer” beskrivs i intervjuerna använda äga som uppfostringsmetod. Föräldrar beskrivs vara bosatta i de utsatta områdena där det talas om förskolan som en ”myndighet”. Att beskriva förskolan som en myndighet innebär att en distans i talet om föräldrarna framträder vilket jag tidigare beskrivit. I dessa utsagor om ”föräldrar från andra kulturer” kan distansen och den ”hierarkiska ordningen” även kännas igen då föräldrarna exempelvis beskrivs att inte tillhöra förskolechefernas egen kultur. Distansen till föräldrarna kan också kännas igen genom att det talas om att ”föräldrar från andra kulturer” gör något som de svenska föräldrarna inte längre gör.

Kategoriseringar av misstanke om psykisk utsatthet

Enligt anmälningsskyldigheten skall även misstankar om att barn är utsatta för psykiskt våld anmälas. Exempelvis om barnet har allvarliga relationsproblem i förhållandet till sin familj eller om de lever i en miljö som inte är bra för dem (Socialstyrelsen, 2014). Barn som drabbas psykiskt pratas det om på olika sätt och olika mycket i intervjuerna. Även här framträder olika sätt att prata i olika områden.

Skilsmässa är något som gärna dyker upp som exempel på hur barn kan bli drabbade av psykisk utsatthet i de utsagor som förskolecheferna 1 och 2 pratar om. Barn som blir drabbats

Elsa Sjögren, SOPA 62

av en skilsmässa kategoriseras exempelvis i ett tidigare illustrerat citat (se avsnittet ”Att tala om förskolläraryrollen som en empatisk med föräldraryrollen”) som ”inte tillräckligt stark oro” för att anmäla. Missbruk och misshandel är ett annat exempel på hur psykisk utsatthet nämns på dessa förskolor där diskursen om empati för föräldraryrollen framträder. Här är ett citat från intervjuperson 1:

Barn kan bli drabbade både av det ena och det andra och vi har ju vart med mycket. Och vi får ju utbildning emellanåt, jag vet inte om du har hört talas om ”kirreböckerna”?...det är en beskrivande bok om en kille som har missbrukarföräldrar och han får va i garderoben å det var flera år sen jag läste den. Men ja då känner man att den mamman kan det här å vad den mamman inte kan, jamen dom har inte förmågan, den mamman har inte förmågan. (IP2)

Problemet missbruk synliggörs här, men på ett sätt som kan diskuteras som ”betraktande” och distanserat i förhållande till den egna förskolan. Problemet kan finnas bland föräldrar, personalen får utbildning om det, men det berättas inte om några konkreta exempel på att detta skulle pågå eller har pågått på hennes förskola. Det konkreta missbruksproblem som intervjupersonen pratar om finns i en bok som hon har läst för flera år sedan. Även intervjuperson 2 pratar om missbruk som exempel på psykiska problem som kan drabba en familj:

Alltså vi stöter ju på högutbildade familjer som antingen har med sig nåt i bagaget inom familjen, misshandel eller missbruk och allt sånt här. Det kanske inte alltid är säkert att man får för sig att det är dom som har problem, utan kanske där det ”syns” men det är också nåt vi har pratat väldigt mycket om att man ska inte ta nånting för givet för vi vet inte hur det fungerar i deras vardagsrum brukar vi säga. (IP2)

Här talas det om att det förs en diskussion i personalgruppen om att personalen måste lära sig att problemet ”missbruk” kan finnas bland de högutbildade föräldrarna, men att det är svårt att se. Missbruk synliggörs även här, men samtidigt pratas det om problemet som ”lite svårt att ta på”. Det kan därför även ses som att det även här pratas om missbruk som ett distanserat problem i förhållanden till föräldrar som finns på hennes förskola.

Utifrån dessa utsagor om missbruk från intervjuperson 1 och 2, skulle det kunna ses som att missbruk indirekt kategoriseras som en ”distanserad problematik” i förhållandet till en anmälan på dessa förskolor. Exemplet kring skilsmässa som psykisk drabbning är heller inte en anledning till anmälan, även om det berättas om problemet som problematiskt för barnet.

Elsa Sjögren, SOPA 62

I berättelserna där förskolecheferna arbetar i utsatta områden framträder andra berättelser om psykisk utsatthet. Här är missbruk och skilsmässa inte dominerande exempel. Intervjuperson nummer fyra lyfter fram hur barn kan drabbas psykisk i detta citat där hon talar om ordet ”oro”:

Ja det har vi.. ehh, det har vi en del.. ordet är väldigt närvarande i våra verksamheter, eftersom det är för barns utveckling och barnens miljö ordet oro, eller vad ska man säga, tankar kring hur barnet har det, ofta reflekterar vi kring detta, och vi har en rutin hur vi arbetar efter om vi är oroliga för barnens utveckling eller eee, familjesituation eller det som kretsar runt barnet eller i barngruppen eller så, det kan vara många olika situationer som kan vara oroväckande (IP4).

Här kan vi alltså se att utvecklingsaspekter nämns som exempel på en psykisk drabbning. Intervjuperson 4 uttrycker vidare hur denna oro leder till anmälningar:

Ja som det senaste, som jag hade som jag gjorde nu, två orosanmälningar nyligen. Och det handlar om ett barn som, vi har haft samtal med föräldrarna och det var barnets utveckling och behov av insatser. (IP 4)

Oro för barns utveckling kan härigenom förstås kategoriseras som en ”giltig anledning” för att anmäla. Konkreta exempel från förskoleverksamheten framträder även i utsagan. Andra sätt att märka att ett barn mår dåligt psykisk finns även i dessa utsagor. Intervjuperson tre berättar exempelvis här om hur man kan se att ett barn mår dåligt genom att observera sättet det rör sig på:

...ett förändrat beteende hos barnet, eller ett barn där man liksom, sitter vid ett bord och liksom välter ett glas och jag snabbt liksom gör såhär för att fånga det (gör en ryckig framåtrörelse med handen mot mig), och barnet liksom (visar med kroppen att rygga tillbaka). Då är det direkt anmälan, det är ingenting och prata om för då är det ett barn som mår då... alltså då är det ett barn som är rädd för att en vuxen snabbt gör en rörelse..(IP3)

I detta uttalande uttrycks det att barn som visar tecken på rädsla eller har utstickande rörelsemönster leder till en anmälan. Även detta faller alltså in i kategorin ”nog anledning för att anmäla”.

Sammanfattningsvis kan sägas att utsagor kring psykisk utsatthet framträder i bredare utsträckning och i mer konkretiserad ordalag hos förskolecheferna i de utsatta områdena. Från förskolechef 1 och 2, som arbetar i mer välbeställda områdena, kan det sägas att psykisk

utsatthet omtalas på ett distanserat och icke-konkretiserat sätt. Här pratas det heller inte om barnets utveckling och rörelsemönster på det sättet som det tas upp i intervju 3 och 4. I de mer välbeställda områdena som ligger närmare en stadskärna pratas det istället gemensamt om missbruk som exempel på situationer som kan skapa psykisk utsatthet för barn. Att barn kan drabbas av skilsmässor är ett annat exempel på hur psykisk utsatthet beskrivs. Samtidigt har inga av de situationer som nämns lett till en anmälan. Ett fokus på föräldrarna framträder alltså i dessa utsagor som centralt handlar om föräldrar som dricker och föräldrar som skiljer sig. I utsagorna kring psykisk utsatthet i de utsatta områdena pratas det istället mer utifrån barnens situation. Där talas det om barnets utveckling och att ”barnet behövde stödinsatser”. Kopplas detta samman med diskurserna angående hur förskolans roll beskrivs kan vi se hur problematiken beskrivs ligga längre ifrån en anmälan inom diskursen ”förskolläraryrollen som empatisk med föräldraryrollen”. Inom denna diskurs talar man om en förståelse för föräldrarnas utsatthet då psykisk utsatthet kommer på tal. Barnperspektivet och barnens utsatthet för psykiska påfrestningar kommer i skymundan. Barnperspektivet är mer framträdande i utsagor från de förskolechefer som arbetar i utsatta områden där det talas om förskolan som ”myndighet”. Hur föräldrarna mår kommer inte på tal, utan barnen och deras upplevelser, rörelsemönster och mående är det som berättelserna innehåller när det pratas om psykisk utsatthet. En indirekt distans beskrivs därför även inom denna kontext till föräldrarna kopplat till diskursen ”förskolan som myndighet”. Barnens står här i fokus.

5.4 Olika utsagor om hur experter anlitas

Hittills i studien har jag lyft fram ganska tydliga beskrivningar kring när förskolecheferna tycker att man ska anmäla och inte. Det finns dock beskrivet i intervjuerna att det inte alltid är en rak och tydlig väg för cheferna att gå i vissa situationer där en bedömning skall göras. Uppstår exempelvis en osäkerhet beskrivs det att lite extra hjälp utifrån kan behövas.

Det framkommer nämligen i materialet att alla förskolechefer har möjlighet att anlita en person som är expert på barns beteenden när exempelvis ett avgörande om en anmälan står på spel. I materialet framträder berättelser om att experterna används på olika sätt beroende på vilken förskolechef som talar och i vilket område denna tillhör. Experterna är kommunalt anställda och finns tillgängliga när förskolecheferna efterfrågar vägledning. Det framkommer exempelvis att det finns ett expertteam vid namn ”förskoleteamet” som personalen återkommande berättar om att de vänder sig till. Förskoleteamet kan exempelvis ha möten

Elsa Sjögren, SOPA 62

med personalen och förskolechefen för att ge vägledning kring om en anmälan skall göras eller inte. Det finns också experter i form av socionomer eller psykologer som kan kontaktas. Enligt tidigare forskning av Jansson och Svensson (2008) framgår att brist på råd och stöd av experter var en anledning till att vissa anmälningar uteblev. I de intervjuer jag har gjort framgår inte berättelser om att det förekommer brist i vägledning och råd om det är det som efterfrågas. Experterna beskrivs istället fylla olika behov hos intervjupersonerna där expertens funktion förklaras på lite olika sätt. Även här finns gemensamma nämnare i utsagorna beroende på om förskolans område anses vara utsatt eller inte. Här beskriver intervjuperson 1, om när hon anlitar förskoleteamet:

Så fort pedagogerna är oroliga så kommer dom till mig. Och sen kallar vi på förskoleteamet, så diskuterar vi, ska det här anmälas eller inte. Ofta har vi en period när vi undersöker lite.. Det kan vara nåt barn som vi tycker har haft mycket blåmärken eller, asså sånt va, och det har aldrig lett till att jag har anmält för att jag har kommit fram till det tillsammans med socionomen så...

Det vi kan läsa i denna utsaga är att förskolechefen behandlar personalens oro genom att plocka in förskoleteamet för att diskutera. Personalens oro verkar i den meningen inte vara en tillräcklig anledning för att skicka iväg en anmälan, vilket skulle kunna tala emot anmälningsskyldigheten där oro skall anmälas. Nåväl, Intervjuperson 1 har i tidigare utsagor kategoriserat blåmärken som en "icke giltig misstanke" för anmälan. I citatet ovan nämner hon även blåmärken som ett exempel, varpå hon beskriver att hon kommer överens med socionomen att det inte skall leda till en anmälan. Här skulle det kunna ses som att intervjuperson nummer 1 får sin kategorisering "bekräftad" av experten. Enligt Forkby (2007) kan en experts auktoritet öka en kategoriserings legitimitet till att bli bekräftad. Kategoriseringens chans att bli giltig ökar alltså när intervjuperson 1 kommer överens med socionomen (experten). Experten används därför utifrån konsensusnormen (Börjesson & Palmblad, 2008:108). Komma överens är det som är målet, samt att få bekräftelse i handlandet. Vinsten är att kategoriseringen har lättare att bli accepterad som giltig.

Intervjuperson 2 berättar om hur hon nyttjar experten på ett liknande sätt:

...det mer handlar väl om att man som personal ska känna sig trygg, att när man har pratat med Anneli, som socionomen heter, eller psykolog att "nä, nu måste vi liksom stäppa in" Så gör man då, känner man sig lite tryggare...tryggheten att "jag gör rätt" jag behöver höra från våran socionom som kan allt det hära, om lagar och regler och allt det här".

Elsa Sjögren, SOPA 62

Här beskriver intervjuperson 2 att hon får stöd av experten kring om hon gör rätt. Det kan liknas vid intervjuperson 1:s resonemang där bekräftelsen för att göra rätt är det som eftersträvas. Dessa utsagor liknar alltså varandra i hur de beskriver att de använder sig av experten. Experterna beskrivs inte användas som medel för att bekräfta deras kategorisering i dessa utsagor. Det är intressant eftersom att expertens uttalande utifrån ett sådant resonemang inte spelar någon roll för beslutet om en anmälan. Däremot kan det spela en roll i att förskolechefens kategoriseringar får ett ökat förtroende som giltiga när de får dem bekräftade av en expert utifrån. Intervjuperson 3 och 4 pratar om att använda sig av experterna på andra sätt där utsagorna också liknar varandra. Exempelvis utav intervjuperson 3.

Så, så är socialtjänsten här att vi har ett nummer vi kan ringa och fråga, alltså jag kan inte va anonym men barnet.. ”hej jag är förskolechef på den här förskolan och jag har en fråga kring, vi är osäkra kring ett barn och hur tycker ni att vi ska agera, för ibland behöver man rådgöra. (IP3)

Här kan vi se hur det istället pratas om att experten används som en person att få råd av. Detta enligt teorin om den mer gamla skolan kring experters funktion vilket jag beskrivit i teorikapitlet. Intervjuperson 4 berättar samma sak:

Vi har specialpedagoger, vi har psykologer som vi kan koppla in, hur vi ska hantera de här krissituationerna. (IP4)

Av förskolecheferna som arbetar i utsatta områden beskrivs som sagt experter som någon som kan hjälpa till med sin kunskap, någon att ”få råd av”. Därmed skulle det kunna ses som att intervjupersonerna i de utsatta områdena är mer öppna för resonemang och tankegångar utifrån ett avgörande om en anmälan. Tidigare har jag beskrivit att barnperspektivet är mer framträdande i diskursen ” förskolan som myndighet”. I och med att förskolecheferna beskriver sig vara mer öppna för ”input” inom denna diskurs då en anmälan står på spel kan det beskrivas tala ur ett barnperspektiv. De svåra avvägningarna beskrivs handla barnet och den svåra situation barnet befinner sig i, anlitaandet av experter sker för att de behöver extra hjälp å barnets vägnar. Hos intervjuperson 1 och 2 beskrivs expertens uttalande inte spela roll för om en anmälan ska göras eller inte. Här beskrivs experternas uttalande istället som en ”bekräftelse på att personalen gör rätt”, att personalen ska kunna känna sig trygg i sitt beslut. Fokus i dessa berättelser handlar därför inte om barnen. Kategoriseringarna kring vad som ska anmälas och inte kan därför ses som mer ”svåra att rucka på” inom diskursen ”förskolläraren

Elsa Sjögren, SOPA 62

som empatisk med föräldrarollen”.

Medan intervjuperson 1-4 har utsagor som liknar varandra kopplat till i vilket område deras förskola är placerad, i så kan inte intervjuperson 5:s utsagor kopplas samman lika tydligt med det område hon arbetar i och dess status. Hon positionerar heller inte in sin förskola i en tydlig roll/diskursiv ram. Detta kommer jag att se närmare på nedan.

5.6 Brott mot diskurserna

Intervjuperson 5:s utsagor bryter sig ur de tidigare presenterade mönstren med sina utsagor. Hon arbetar på en förskola i ett område som också har betydligt högre medelinkomst och ligger närmare stadskärnan än förskolorna i de utsatta områdena. Hon säger att hon anmäler flera gånger per år trots detta. Det som också kanske är den största skillnaden i intervjuperson 5:s utsagor är att hon återkommande i intervjun uttrycker att hon måste arbeta efter barns bästa i alla lägen. Detta syns inte lika tydligt i de andra intervjuerna där förskolecheferna arbetar i socioekonomiskt välbeställda områden där föräldrarnas perspektiv istället gärna vidtas i utsagorna. Exempel på ett tydligt barnperspektiv kan vi se i detta citat av intervjuperson 5:

Oavsett vad jag vet om vad som har hänt så ska vi alltid ta barnets parti, det är alltid barnets bästa. Och det är klart att det blir konflikter med föräldrar. Alltså det blir ju bråk. Det finns ju dom som känner sig trampade på tårna, det finns dom som känner sig misstänkliggjorda men vi måste alltid ändå ha barnets bästa. (IP 5).

Hon nämner här att även om föräldrarna kan känna sig obekväma med att bli anmälda, så gör hon ändå det eftersom hon måste arbeta efter barnens bästa. Intervjuperson 5 beskriver inte föräldrarnas känslor. Hon identifierar sig heller inte indirekt med dom, fastän hon pratar om föräldrarna. Hon fortsätter istället att prata utifrån barnets bästa och håller därmed en distans till att tala ur föräldrarnas synvinkel tillskillnad från hennes kollegor som kan ses arbeta i liknande socioekonomiska områden som henne. Intervjuperson 5 skiljer sig också från cheferna i de välbeställda områden, i sättet att tala om psykisk utsatthet. Intervjuperson 5 talar om detta i ett brett perspektiv. Hon beskriver att både psykisk och fysisk utsatthet kan se ut på många olika sätt. Här svarar hon på frågan om vad oro är för henne:

Ja först ser man ju det på barn som inte mår bra, det är ju barnen man utgår ifrån. Sedan kan det ju vara så att man misstänker droger hos föräldrarna, eller misstanke om våld. När man, man ser på barnen att det är något

Elsa Sjögren, SOPA 62

som inte riktigt stämmer. Från att ha varit på ett sätt till att bli på ett annat. Det kan vara barn som är tysta, väldigt tillbakadragna, det kan vara barn som berättar saker, som har förtroende för sina pedagoger som är väldigt utåtagerande, man märker att de har en ilska eller en frustration...Om man misstänker våld eller missbruk eller övergrepp eller nåt sånt där, då gör man alltid en anmälan. Alltså när det finns misstankar om såna saker.

Det kan nästan sägas att hon i detta uttalande får med allt som de andra förskolecheferna 1 – 4 tillsammans tagit med i sina utsagor kring vad som är oro. Barns utsagor, missbruk, våld, beteendeförändringar osv. Barnet står återigen i fokus i berättelsen. Beskrivningarna av oro sker också fortsättningsvis på detta sätt där barnets miljö och barnens beteende är centralt. Det märks även i sättet hon pratar om när hon skall rådgöra med en expert, om något är svårt:

Alltså när det har varit misstanke om övergrepp, då har det hänt att jag har gått dit och träffat, för det är ju ganska så komplicerat, där behöver man , där behöver man mycket hjälp och stöd , det är ju mycket hur man hur man ska prata med barnen, där behöver man ha proffshjälp faktiskt. (IP5)

Intervjuperson 5 beskriver att hon använder experten som ett verktyg för stöd när någonting är svårt. Intervjuperson 5 beskriver att hon använder experten för att själv få hjälp med hur hon ska prata med barnet efter att en anmälan gjorts. Hon skiljer sig alltså även här åt från hur de andra intervjupersonerna talar om experten som användningsområde. Intervjuperson 5 berättar indirekt att det är lite ”ovanligt” att höra av sig till en expert då det ”har hänt” att hon gått dit och träffat en. Detta skulle utifrån det resonemanget på sätt och vis kunna likna intervjuperson 1 och 2: utsagor kring att experten inte spelar så stor roll för avgörandet om en anmälan. Att få stöd efter att en anmälan gjorts i särskilt svåra fall, är den enda anledningen till att använda sig av en expert enligt hennes uttalanden i intervjun. Utifrån det skulle det kunna ses som att hon därmed indirekt uttalar sig vara relativt säker på sin sak, när hon ska anmäla och inte. Andras infallsvinklar beskriver hon indirekt som ”inte som så viktigt”.

Den mest utmärkande skillnaden för intervju 5 är att föräldrarna inte nämns på det sätt som de görs av förskolecheferna som arbetar i områden med liknande socioekonomisk status. Barnperspektivet är utmärkande i intervjuperson 5:s utsagor och det talas inte om det i samband med varken mångkultur eller att förskolan är i en annorlunda roll än som just förskola. Hon uttalar en slags ”medvetenhet” kring att hon ska använda sig av

barnperspektivet, vilket inte märks lika tydligt i de andra intervjuerna. Den stora diskursen om ”barns bästa” finns alltid närvarande och hon säger ordagrant att hon måste förhålla sig till den. Detta har öppnat upp en nyfikenhet kring vad barnperspektivet spelar för roll i allas utsagor i förhållande till hur lagen om anmälningsskyldighet beskrivs. I slutsatsen kommer jag diskutera barnperspektivets roll i intervjuerna närmare i jämförelse med varandra.

6. Slutdiskussion och resultat

Syftet med denna studie har varit att undersöka hur förskolechefer talar om tillämpningen av anmälningsskyldigheten, vilka gränsdragningar som görs kring anmälningsskyldighetens samt vilka konsekvenser det får för barns skydd. I detta avsnitt kommer jag att presenteras en sammanfattning av studiens resultat samt diskutera implikationerna av dessa.

Enligt anmälningsskyldigheten beskrivs det att ”vid misstanke skall den anmälningsskyldige anmäla”. Så enkelt kan det konstateras att det inte är enligt utsagorna i denna studie, där det i enlighet med den tidigare forskningen jag presenterat framgår att vissa misstankar inte anmäls. I denna studie framgår det istället att oro och misstankar kategoriseras i olika ”allvarlighetsgrad” beroende på om misstanken anses vara tillräcklig för att gå vidare till en anmälan. Johanessen (1990) menar att alla förskolor agerar olika i tillämpandet av lagen och att det är svårt att hitta en röd tråd för ageranden. Nyare forskning av bland annat Lundén (2004) och Jansson, Andershed och Svensson (2015) pekar dock på att antalet anmälningar hör samman med vilken status området har där förskolan är belägen, vilket återfinns även i denna studie. Beskrivningarna kring anmälningsskyldigheten ser olika ut beroende på vem av förskolecheferna som pratar och i vilket område de arbetar. Denna studie påvisar även att antalet anmälningar har att göra med vilken diskurs om förskolan de pratar från – och hur distansen eller närheten till föräldrarna beskrivs inom denna. Hur närvarande föräldrarna är i utsagorna påverkar hur framträdande eller underprioriterat barnperspektivet är i berättelserna. Hur barnperspektivet används spelar roll för om en anmälan blir gjord enligt utsagorna i denna studie.

I de utsatta områdena beskrivs förskolans roll som en myndighet. Här framträder en distans till föräldrarna när det talas om anmälningsskyldigheten och barns utsatthet. Barnets perspektiv är mer framträdande här vilket märks när det såväl talas om psykisk och fysisk utsatthet och beskrivningarna om hur experter används. I de mer välbeställda områdena talas

det mer ur föräldrarnas perspektiv i talet om anmälningsskyldigheten. Barnperspektivet tonas därmed ner eller underprioriteras inom diskursen som råder där, ”förskolläraryrollen som empatisk med föräldrarollen”. Konsekvensen av detta är att barns utsatthet inte synliggörs på samma sätt i välbeställda områden där denna diskurs framträder. Att barnperspektivet underprioriteras kan därför tänkas utgöra en risk för de barn som bor i mer välbeställda områden. En risk att barnets perspektiv bortprioriteras och att dess säkerhet och trygghet därmed inte står i fokus i förhållande till en övervägning om en anmälan skall göras eller inte. Risken kan påvisas av IP 5's sätt att tala som arbetar på en förskola där medelinkomsten är högre än i de utsatta områdena och där förskolan ligger nära en stadskärna – likt de förskolor där IP2 och IP 1 arbetar. Trots att IP 5 arbetar i ett mer ”välbeställt område” talar hon genomgående ur ett barnperspektiv, barnets behov är i centrum. Professionalitet omtalas i denna intervju som något som innebär att faktiskt medvetet inta ett barnperspektiv, oavsett vad det väcker för obehagskänslor i relation till föräldrar. Att medvetet implementera och arbeta utifrån ett renodlat barnperspektiv är därför något som framkommer som viktigt utifrån denna studies resultat.

Enligt den tidigare forskningen jag belyst i teorikapitlet beskrivs hur barnens ställning stärkts inom svensk lagstiftning de senare årtiondena. Dock kvarstår debatten om hur specifikt utsatta barns behov synliggörs. Denna studie visar på att implementeringen av barnperspektivet bör utvecklas och prioriteras bland förskolor i områden som är mer välbeställda där barnperspektivet kan vara underprioriterat. Att ha med ett barnperspektiv medvetet i yrkesutövningen inom förskolan – oavsett område - skulle vara det bästa för utsatta barns möjlighet till skydd om de far illa.

Elsa Sjögren, SOPA 62

7. Referenslista:

Ahrne, G & Svensson, P (2013). Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. I: Göran Ahrne & Peter Svensson (red.). *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber AB

Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber

Burr, V. (1995), *An Introduction to social Cosntructionism*, London. Sage

Börjesson, M (2003). *Diskurser och konstruktioner, en sorts metodbok*. Lund: Studentlitteratur

Börjesson, M & Palmblad, E (2010). "Inledning" I Mats Börjesson & Eva Palmblad (red.): *Diskursanalys i praktiken*. Malmö: Liber.

Börjesson, M Palmblad, E (2008). *Strultjejer, arbetsökande och samarbetsvilliga, kategoriseringar och samhällsmoral i socialt arbete*. Malmö: Liber AB

Eriksson- Zetterquist, Ulla och Ahrne (2015) "Intervjuer" Rennstam och Wästerfors "Att analysera ett kvalitativt material" i Ahrne, Göran och Svensson, Peter (red). *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber.

Freeman, Michael (2012) *Law and Childhood Studies: Current Legal Issues*. Oxford University Press.

Haraway, Donna (1988) "Situated knowledges: the science question in feminism and the privilege of partial perspective." *Feminist studies* 14:3, s 575-599

Holland, S (2010) Looked after children and the ethic of care. *British Journal of Social Work*, 40(6): 1664-1680.

Hollander, Anna (1985). *Omhändertagande av barn: en studie av barnavårdsmål vid förvaltningsdomstolarna åren 1974, 1977 och 1982*. Diss. Umeå : Univ.

Hydén, H. (1987). *Rättsregler: en introduktion till juridiken*. Lund: studentlitteratur

Elsa Sjögren, SOPA 62

Hydén, M (1997). "Berättelsen i psykoanalytikers värld", i Lars Christer Hydén och Margaretha Hydén (red) *Att studera berättelser*. Stockholm: Samhällsvetenskapliga och medicinska perspektiv:

James, A & Prout, A (1990) *Constructing and Reconstructing Childhood. Contemporary Issues in the Sociological Study of Childhood*. London: Falmer Press.

Johannesen, E (1990). *Gruppkonsultasjon med barnehagepersoner*. Barnevernersakademiet/statens spesiallarhøgskole, Oslo. (dokotrsavh)

Jönson, H (2010) *Sociala problem som perspektiv, en ansats för forskning i socialt arbete*. Liber: Malmö

Kalman, Hildur & Lövgren, V. (red.) (2012). *Etiska dilemman*. Nygren, L *Risken finns, finns nyttan?* Malmö: Gleerups.

Kvale, S (2006). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur

Lundén, K (2004). *Att identifiera omsorgsvikt hos förskolebarn*. Göteborg: Kompendiet (dokotrsavh)

Lundström, T & M. Sallnäs (2003) *Klass, kön och etnicitet i den sociala barnvården*. *Socialvetenskaplig tidskrift*, nr 2-3, 2003, p. 193-213.

Nationella operativa avdelningen (2015) *Utsatta områden -sociala risker, kollektiv förmåga och önskade händelser*.

Rennstam och Wästerfors (2013) "Att analysera ett kvalitativt material" i Ahrne, Göran och Svensson, Peter (red). *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber

SCB.se (<http://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/hushallens-ekonomi/inkomster-och-inkomstfordelning/inkomster-och-skatter/>) Hämtad: 2016-12-13.

SFS 2001:453 *Socialtjänstlag*

SFS 1902:67 *Lag angående uppfostran å vanartade och i sedligt afseende försummade barn*

Elsa Sjögren, SOPA 62

Schiratzki, Johanna (2014). *Barnrättens grunder*. Lund: Studentlitteratur.

Socialstyrelsen (2014). *Anmäla oro för barn- stöd för anmälningskyldiga och andra anmälare*. Stockholm: Socialstyrelsen

Sundell K (1997). Child-care personnels failure to report child maltreatment: Some Swedish evidence. *Child abuse and neglect* 121 (1), 93-105.

Svensson, B. Andershed, H. & Janson, S. (2015). A Survey of Swedish Teachers' Concerns for Preschool Children at Risk of Maltreatment. *Early Childhood Education Journal* (2015) 43, 495-503

Svensson, B, Jansson, S (2008). Suspected child maltreatment: Pree school staff in a conflict

Tisdall, E, Kay M. & Punch, S (2012) Not so 'new'? Looking critically at childhood studies. *Children's Geographies*, 10(3): 249-264. ^[1]of loyalty. *Early childhood Education journal*, 36, 25-31

Winther, Jörgenssen och Phillips, L (2009) *Diskursanalys som teori och metod*: Malmö: Liber

Qvortrup, Jens; Corsaro, William A. & Honig, Michael-Sebastian (2011) *The Palgrave Handbook of Childhood Studies*. London: Palgrave.

8. Bilagor

Intervjuguide (1)

Inledande frågor kring yrket

- Berätta lite om ditt arbete och vad du tycker är centralt i ditt yrkesutövande.

Processen

- Vilka slags situationer väcker oro kring att ett barn far illa?
- Vad är det första ni gör då ni misstänker att ett barn far illa?
- När ni beslutar er för att göra en anmälan, hur ser den första kontakten med socialtjänsten ut?
- Kan du berätta om exempel på när socialtjänstens utredningsprocess har fungerat bra?(fråga om konkreta exempel) .
- Kan du berätta om exempel på när socialtjänstens utredningsprocess har fungerat mindre bra? (fråga om konkreta exempel)
- Vad får du och ni på förskolan veta om den fortsatta utredningsprocessen?
- Finns det något som skulle behöva förändras, anser du, i socialtjänstens arbetsprocess?
- Har du upplevt skillnader i socialtjänstens utredningsprocess genom de år du arbetat? Om ja, hur?

Barnet i processen

- Vad kan du/ni på förskolan se händer med barnet under tiden fallet utreds?
- Hur upplever du att personer som är viktiga i barnets vardagsmiljö informeras och påverkas i och med att en anmälan görs?
- Hur tycker du att kontakten mellan dig och socialtjänsten fungerar under processen?
- Om du lever dig in i processen ur barnets perspektiv, hur tror du barnet upplever en utredning efter att en anmälan gjorts?
- Tycker du att utredningsprocessen är anpassad för barnet?
- (Har du någon gång övervägt att inte anmäla på grund av socialtjänstens arbetsprocess? I så fall varför?)

Avslutningsvis

- Finns det något du vill tillägga kring ämnet? Förtydliganden?

Intervjuguide (2)

Inledande frågor kring yrket

- Berätta lite om ditt arbete och vad du tycker är centralt i ditt yrkesutövande.

Anmälningsskyldigheten

- Vilka slags situationer väcker oro kring att ett barn far illa?
- Vad är det första ni gör då ni misstänker att ett barn far illa?
- Vad är det som gör att ni beslutar er för er för att göra en anmälan?
- Finns det något som är svårt med att anmäla ett barn enligt anmälningsskyldigheten?

Processen

- Vad kan du/ni på förskolan se händer med barnet under tiden fallet utreds?
- Hur upplever du att personer som är viktiga i barnets vardagsmiljö informeras och påverkas i och med att en anmälan görs?
- Hur tycker du att kontakten mellan dig och socialtjänsten fungerar under processen?

Avslutningsvis

- Finns det något du vill tillägga kring ämnet anmälningsskyldigheten? Förtydliganden?

Tack för ditt deltagande!